

Воронешки државен универзитет Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Русија Македонија

Воронежский государственный университет Университет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Россия Македония

Voronezh State University Goce Delcev University in Stip,
Russia Macedonia

Четвертая международная научная Четврта меѓународна научна
конференција конференција

Fourth International Scientific Conference

ФИЛКО FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ СБОРНИК СТАТЕЙ CONFERENCE PROCEEDINGS

23-25 мај 2019 / 23-25 мая 2019 / 23-25 May 2019

Воронеж

Воронеж

Voronezh

**Воронешки државен универзитет
Русија**

**Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Македонија**

**Воронежский государственный университет
Россия**

**Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија**

**Voronezh State University
Russia**

**Goce Delcev University in Stip,
Macedonia**

**Четвертая международная научная
конференция**

**Четврта меѓународна научна
конференција**

Fourth International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

**ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION**

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS**

23-25 мај 2019 / 23-25 мая 2019 / 23-25 May 2019

Воронеж

Воронеж

Voronezh

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

821(062)

811(062)

316.7(062)

37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (4 ; 2019 ; Воронеж)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Четврта меѓународна научна конференција, 23-25 мај 2019, Воронеж = Филологија, култура и образование : сборник статей / Четвертая международная научная конференция, 23-25 мая 2019, Воронеж = Philology, culture and education : conference proceedings / Fourth international scientific conference, 23-25 May 2019, Voronezh. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев" = Универзитет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2019

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 368 стр. , табели. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 31.12.2019. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-698-1

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)

Образование - Собири

COBISS.MK-ID 111947786

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД

Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ

Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД

Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ

Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД

Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ

Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)

Даниела Коцева (Македонија)

Драгана Кузмановска (Македонија)

Ева Ѓорѓиевска (Македонија)

Марија Кусевска (Македонија)

Силвана Симоска (Македонија)

Татјана Стојановска Иванова (Македонија)

Лариса В. Рибачева (Русија)

Софија Заболотнаја (Русија)

Татјана А. Тернова (Русија)

Татјана Атанасоска (Австрија)

Олег Н. Фенчук (Белорусија)

Јулиа Дончева (Бугарија)

Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)

Душко Певуља (Босна и Херцеговина)

Волф Ошлис (Германија)

Волфганг Моч (Германија)

Габриела Б. Клајн (Италија)

Михал Ванке (Полска)

Мајкл Рокланд (САД)

Даниела Костадиновиќ (Србија)

Селена Станковиќ (Србија)

Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)

Ахмед Ѓуншен (Турција)

Нецати Демир (Турција)

Шерифе Сехер Ерол Чал'шкан (Турција)

Карин Руке-Бруген (Франција)

Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Ирина Аржанова

Марица Тасевска

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Марјана Розенфелд (руски јазик)

Биљана Иванова (англиски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Ирина Аржанова

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД

Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ

Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД

Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ

Виолета Димова, Филологический факультет при УГД

Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ

Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)

Даниела Коцева (Македония)

Драгана Кузмановска (Македония)

Ева Гёргиевска (Македония)

Мария Кусевска (Македония)

Силвана Симоска (Македония)

Татьяна Стояновска-Иванова (Македония)

Лариса В. Рыбачева (Россия)

Софья Заболотная (Россия)

Татьяна А. Тернова (Россия)

Татьяна Атанасоска (Австрия)

Олег Н. Фенчук (Беларусь)

Юлиа Дончева (Болгария)

Биляна Марич (Босния и Херцеговина)

Душко Певуля (Босния и Херцеговина)

Вольф Ошлис (Германия)

Волфганг Моч (Германия)

Габриелла Б. Клейн (Италия)

Ева Бартос (Польша)

Михал Ванке (Польша)

Майкл Рокланд (США)

Даниела Костадинович (Сербия)

Селена Станкович (Сербия)

Тамара Валчич-Булич (Сербия)

Ахмед Гюншен (Турция)

Неджати Демир (Турция)

Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турция)

Карин Рукэ-Брутэн (Франция)

Танван Тонтат (Франция)

Ученый секретарь

Ирина Аржанова

Марица Тасевска

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Марьяна Розенфельд (русский язык)

Бильяна Иванова (английский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Татьяна Уланска (английский язык)

Техническое редактирование

Ирина Аржанова

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адрес организационного комитета

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD

Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU

Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD

Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU

Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD

Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU

Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)

Dragana Kuzmanovska (Macedonia)

Eva Gjorgjievska (Macedonia)

Marija Kusevska (Macedonia)

Silvana Simoska (Macedonia)

Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)

Violeta Dimova (Macedonia)

Larisa V. Rybatcheva (Russia)

Sofya Zabolotnaya (Russia)

Tatyana A. Ternova (Russia)

Tatjana Atanasoska (Austria)

Oleg N. Fenchuk (Belarus)

Yulia Doncheva (Bulgaria)

Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)

Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)

Wolf Ochlies (Germany)

Wolfgang Motch (Germany)

Gabriella B. Klein (Italy)

Ewa Bartos (Poland)

Michal Wanke (Poland)

Danijela Kostadinovic (Serbia)

Selena Stankovic (Serbia)

Tamara Valchic-Bulic (Serbia)

Ahmed Gunshen (Turkey)

Necati Demir (Turkey)

Şerife Seher Erol Çalışkan

Karine Rouquet-Brutin (France)

That Thanh-Vân Ton (France)

Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Irina Arzhanova

Marica Tasevska

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Irina Arzhanova

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Боровикова Яна – ОРГАНИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ЛИЦ ТРЕТЬЕГО ВОЗРАСТА.....	4
2. Бубнов Александр – ОСОБЕННОСТИ СОЦИАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ СТУДЕНЧЕСКИХ И КУРСАНТСКИХ ГРУПП В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В ВУЗЕ.....	12
3. Bunčić Suzana R. – KAPOR`S <i>CONFESSIONS</i> BETWEEN METAFICTION, FICTION AND AUTOBIOGRAPHY.....	17
4. Бутусова Наталия – ОБ АКТИВНЫХ МЕТОДАХ ИЗУЧЕНИЯ ПРАВА В ВУЗЕ.....	24
5. Витанова Рингачева Ана – РЕЛИКТИ НА ШАМАНИЗМОТ КАКО НИШКА НА ПОВРЗУВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКАТА И РУСКАТА ТРАДИЦИЈА.....	35
6. Власова Надежда – ЛЕКСИЧЕСКИЕ ИГРОВЫЕ УПРАЖНЕНИЯ НА ДОВУЗОВСКОМ ЭТАПЕ ИЗУЧЕНИЯ РКИ.....	42
7. Гайдар Карина – ВУЗЫ НА ПОРОГЕ НОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ: КАК СОВМЕСТИТЬ ПЛОХО СОВМЕЩАЕМОЕ, ИЛИ НУЖНЫ ЛИ ОКСЮМОРОНЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ?	49
8. Гладышева Светлана – ЖУРНАЛЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ В СОЦИОКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ РУССКОГО ЗАРУБЕЖЬЯ (1920-1940-Е ГГ.)	56
9. Голицына Т.Н., Заварзина В.А. – ЖАРГОННАЯ ЛЕКСИКА В РОССИЙСКОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ДИСКУРСЕ НОВЕЙШЕГО ПЕРИОДА.....	62
10. Грачева Жанна – ТЕМПОРАЛЬНОЕ МАРКЕМНОЕ ПРОСТРАНСТВО В РОМАНЕ В. НАБОКОВА «МАШЕНЬКА»	66
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА <i>ИМЕНКИТЕ</i> ВО VI И ВО VII ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО.....	76
12. Грујовска-Миланова Сашка – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА УПОТРЕБАТА НА МОДАЛНИТЕ ГЛАГОЛИ КАКО МАРКЕРИ ЗА ЕВИДЕНЦИЈАЛНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК.....	83
13. Ѓорѓиева Димова Марија – ИНТЕРДИСКУРСИВНИОТ ТАНЦ МЕЃУ РОМАНОТ И ИСТОРИЈАТА.....	89
14. Данькова Т.Н. – ЯЗЫКОВОЕ ВОПЛОЩЕНИЕ ЛЮБВИ К РОДИНЕ В ТВОРЧЕСТВЕ Н.М. РУБЦОВА.....	96
15. Денкова Јованка – МАКЕДОНСКО-РУСКА КНИЖЕВНА ПАРАЛЕЛА (ВАНЧО НИКОЛЕСКИ–САМУИЛ МАРШАК.....	103
16. Жаров Сергей - СВОБОДА КАК ПРОБЛЕМА ОБУЧЕНИЯ В КУЛЬТУРАХ ВОСТОКА И ЗАПАД.....	110
17. Žigić Vesna, Stekić Dunja, Martać Valentina – DIFFICULTIES THAT PEOPLE WITH VISUAL IMPAIRMENT HAVE IN ACCESSIBILITY TO WEB INFORMATION BY USING THE AUDITORY ACCESS.....	112
18. Зыкова Наталья, Мазкина Ольга – ФОРМИРОВАНИЕ КОНФЛИКТОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПОРТИВНЫХ ТРЕНЕРОВ В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ НОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ.....	122

19. Ивановска Билјана – ГОВОРНИОТ ЧИН „ОДБИВАЊЕ“ И НЕГОВА РЕАЛИЗАЦИЈА КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ НА СТРАНСКИ ЈАЗИК.....	127
20. Караниколова-Чочоровска Луси – СУПТИЛНИТЕ ПРОТИВРЕЧНОСТИ ВО ЛИРИКАТА НА ПЕТАР ПЕРАДОВИЌ.....	135
21. Кашкина Марина – РАЗВИТИЕ АНАЛИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ ИСТОРИИ.....	141
22. Кибальниченко Сергей – ПРОБЛЕМА ДИАЛОГИЗМА В ТВОРЧЕСТВЕ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО И ВЯЧ. ИВАНОВА	145
23. Kyrchanoff Maksym W. – HERITAGE OF NIKOLAI LESKOV AND CULTURAL INFLUENCES IN CONTEXTS OF RUSSIAN-AMERICAN LITERARY PARALLELS.....	151
24. Кислова Дарња – СРАВНЕНИЕ КАК СРЕДСТВО ВЫРАЖЕНИЯ СПЕЦИФИКИ ХУДОЖЕСТВЕННОГО МИРОВОСПРИЯТИЯ (НА МАТЕРИАЛЕ ТЕКСТОВ НАТАЛЬИ О’ШЕЙ)	160
25. Комаровская Елена, Жиркова Галина – КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ПЕДАГОГОВ КАК ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА.....	166
26. Кортунова Лилия – ТЕХНОЛОГИЯ «ДЕБАТЫ» КАК ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ТИП ОБУЧЕНИЯ И СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КУЛЬТУРЫ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ	177
27. Koteva-Mojsovska Tatjana, Shehu Florina – THE INITIAL EDUCATION OF TEACHER AND ITS CONNECTION TO PRACTICE IN THE “SOCIETY OF KNOWLEDGE”.....	181
28. Коцева Весна – ЕКСПЛИЦИТНИТЕ ОБЈАСНУВАЊА КАКО НЕОПХОДНА ИЛИ НЕПОТРЕБНА КОМПОНЕНТА ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	187
29. Koseva Daniela, Mirascieva Snezana – EDUCATION - NEED OF CULTURE.....	195
30. Кузмановска Драгана, Кирова Снежана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ КАКО ВАЖНА АЛКА ВО ПРОЦЕСОТ НА УСВОЈУВАЊЕ НА СТРАНСКИОТ ЈАЗИК.....	199
31. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – МАКЕДОНСКО-ГЕРМАНСКИ ПОСЛОВИЧНИ ПАРАЛЕЛИ СО АНИМАЛИЗМИ.....	204
32. Леонтиќ Марија – ЗБОРОВНИ ГРУПИ СО ПРИСВОЕН СУФИКС ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И НИВНОТО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	210
33. Лесневская Димитрина – БОЛГАРСКАЯ СЛАВИСТИКА – СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	216
34. Лумпова Лидия – ЯВЛЕНИЕ ДИАЛОГИЧНОСТИ В РОМАНЕ-ЭПОПЕЕ Л.Н. ТОЛСТОГО «ВОЙНА И МИР».....	222
35. Мартиновска Виолета – МАКЕДОНСКО-РУСКИ КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ...	229
36. Milanović Nina S. – SYNTAX-STYLISTIC FEATURES OF COMPARATIVE STRUCTURES IN THE NOVEL <i>WE, DELETED</i> BY S. VLADUŠIĆ.....	234
37. Младеноски Ранко – ОКСИМОРОНОТ ВО „НЕЖНОТО СРЦЕ НА ВАРВАРОТ“ ОД ВЕНКО АНДОНОВСКИ.....	240

38. Негриевска Надица - ЗНАЧЕЊЕТО НА ИТАЛИЈАНСКИТЕ ПРОСТИ ПРЕДЛОЗИ FRA и TRA И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	248
39. Недосейкин Михаил – КУЛЬТУРНАЯ ПАМЯТЬ И МОТИВ «ОБРЕТЕНИЯ СЕБЯ» В РОМАНЕ М. ОНДАТЖЕ «АНГЛИЙСКИЙ ПАЦИЕНТ».....	256
40. Недялкова Наталия Дмитриевна – СОВРЕМЕННАЯ МАКЕДОНСКАЯ ПОЭЗИЯ – ОТ СИМВОЛИЗМА ДО МАГИЧЕСКОГО СВЕРХРЕАЛИЗМА.....	262
41. Ниами Емил, Голаков Костадин - СУПСТАНТИВИРАНИТЕ ПРИДАВКИ И ПРИЛОШКИ ОПРЕДЕЛБИ ВО РУСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК...	269
42. Никифоров Игорь – ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ КОНСТРУКТИВНОГО РАЗРЕШЕНИЯ МЕЖЛИЧНОСТНЫХ КОНФЛИКТОВ В ВОИНСКИХ КОЛЛЕКТИВАХ	274
43. Пляскова Елена – НАЦИОНАЛЬНАЯ СПЕЦИФИКА НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ.....	279
44. Позднякова О.В. – СОВРЕМЕННЫЙ РЕБЕНОК И ДЕТСКАЯ КНИГА. НОВЫЕ ВЕКТОРЫ РАЗВИТИЯ.....	286
45. Попов Сергей – ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ЛЕКСИКИ РАЗЛИЧНЫХ ЯЗЫКОВЫХ ГРУПП В ТОПОНИМИИ ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	292
46. Пороткова Наталья, Соловьева Ирина – ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКОЙ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТИ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ СТУДЕНТОВ – ПСИХОЛОГОВ.....	297
47. Прасолов Михаил – ОНТОЛОГИЧЕСКИЙ СТАТУС ЯЗЫКА И НЕУСТРАНИМОСТЬ АВТОРА: ЗАМЕЧАНИЯ К ФИЛОСОФИИ ИМЕНИ С.Н. БУЛГАКОВА	301
48. Ристова Цветанка – АНАЛИЗА НА ПРЕДНОСТИТЕ И МОЖНОСТИТЕ ОД УЧЕЊЕТО НА ДАЛЕЧИНА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО НА ТУРИЗМОТ И ХОТЕЛИЕРСТВОТО.....	308
49. Романова Светлана – ЖАНРОВОЕ СВОЕОБРАЗИЕ ТВОРЧЕСТВА РУССКОЯЗЫЧНОГО АВТОРА БЕЛАРУСИ ЭДУАРДА СКОБЕЛЕВА (НА ПРИМЕРЕ РОМАНА «БЕГЛЕЦ»)	315
50. Сверчков Дмитрий – СОСТАВЛЯЮЩИЕ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТРАЕКТОРИИ КУРСАНТА И ИХ КОМПОНЕНТЫ.....	322
51. Shehu Florina, Koteva Mojsovska Tatjana – TEACHERS' INTERCULTURAL COMMUNICATION COMPETENCIES IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION....	328
52. Сидоров Владимир, Харьков Иван – ЦЕННОСТИ В КОНТЕКСТЕ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ ПРЕДПОЧТЕНИЙ ИНДИВИДОВ КАК НРАВСТВЕННЫЕ И ЭСТЕТИЧЕСКИЕ ИМПЕРАТИВЫ, ВЫРАБОТАННЫЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ.....	336
53. Сидорова Е.В., Швецова О.А. – ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА ЗАНЯТИЯХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ В ШКОЛЕ И ВУЗЕ (К ВОПРОСУ О ПРОБЛЕМАХ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ	341
54. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ВОПРОСУ ОБ ЭВТАНАЗИЙНОЙ ПАРАДИГМЕ СОВРЕМЕННОЙ КУЛЬТУРЫ И ТЕНДЕНЦИЯХ ЕЕ ПРЕОДОЛЕНИЯ.....	346
55. Соколова Марија – ЈАДРОТО НА ЈАЗИЧНОТО СОЗНАНИЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	355

56. Тасевска Марица, Хаџи-Николова Адријана – УСВОЈУВАЊЕ НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО НАСТАВАТА ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК.....	360
57. Тодорова Марија – НЕВЕРБАЛНА КОМУНИКАЦИЈА ВО НАСТАВАТА.....	373
58. Токарева Наталџа Владимировна – КАТЕГОРИЈА МЕЧТЫ В ПОЕЗИИ Д.В. ВЕНЕВИТИНОВА.....	377
59. Тужикова В.И. – ОСОБЕННОСТИ ЭТНОСТЕРЕОТИПОВ РУССКОЙ МОЛОДЕЖИ.....	382
60. Фиљушкина Светлана, Борискина Жанна – АВТОР В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КНИГИ Г. ГРИНА «GETTING TO KNOW THE GENERAL. THE STORY OF AN INVOLVEMENT», 1984.).....	390
61. Хаџи-Николова Адријана, Тасевска Марица – СТРАТЕГИИ ЗА УЧЕЊЕ СПОРЕД ОКСФОРД.....	394
62. Христова С.Н. – ФОРМЫ ОБРАЩЕНИЯ Ты / Вы И You В ЭТИКЕТНОЙ РЕЧИ РУССКИХ И АНГЛИЙСКИХ АРИСТОКРАТОВ XIX ВЕКА В АСПЕКТЕ СОЦИОЛИНГВИСТИКИ (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ РУССКОЙ И АНГЛИЙСКОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ)	403
63. Цацков Оливер – ДУШАН БУДИМИРОВИЌ И СЕРГЕЈ МИХАЈЛОВ ОСНОВОПОЛОЖНИЦИ НА ТЕАТАРСКИОТ И МУЗИЧКИОТ ЖИВОТ ВО ШТИП ПОМЕЃУ ДВЕТЕ СВЕТСКИ ВОЛНИ.....	413
64. Чарыкова Ольга – ИМПЛИЦИТНЫЕ КАТЕГОРИИ В СИСТЕМЕ РУССКОГО ЯЗЫКА.....	420
65. Шутаров Васко – МЕДИУМСКАТА ПИСМЕНОСТ И НОВИТЕ ОБРАЗОВНО-КУЛТУРНИ ПРЕДИЗВИЦИ.....	425

УСВОЈУВАЊЕ НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО НАСТАВАТА ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК

Марица Тасевска¹, Адријана Хаџи-Николова²

¹м-р, Универзитет „Гоце Делчев“ marica.tasevska@ugd.edu.mk

²м-р, Универзитет „Гоце Делчев“, adrijana.hadzi-nikolova@ugd.edu.mk

Апстракт

Вештината *зборување* претставува една од четирите јазични вештини покрај слушањето, читањето и пишувањето, а нивната подеднаква застапеност во наставата по германски јазик ја дефинира основната цел на модерната настава која се стреми кон стекнување на јазични компетенции и оспособување на учениците за комуникација во автентични комуникативни ситуации. Што се однесува на усвојувањето на германскиот јазик во основните и средните училишта искуството покажува дека сè поголем број на ученици, и покрај долгогодишното изучување на германскиот јазик, се соочуваат со проблеми при усна комуникација. Оттука се поставува прашањето дали всушност вештината *зборување* се третира според нормативите за стекнување јазични компетенции предвидени во европската референтна рамка за јазици. Како ќе се дефинира оваа вештина зависи од тоа дали таа претставува наставна или посредна цел. Кога *зборуваме* за вештината *зборување* како посредна цел мислиме на *зборување* како посредно средство за контролирање на знаењата на учениците за одредена граматичка структура или лексика, додека пак вештината *зборување* како наставна цел укажува на *зборувањето* во функција на оспособување за комуникација. Токму ова претставува предмет на истражување на овој труд, а тоа е да се утврди фактичката состојба на вештината *зборување* и нејзиното третирање во наставата по германски јазик со посебен акцент на употребата на германскиот јазик во текот на часот, како и имплементирање на разновидни вежби кои допринесуваат за полесно и забавно усвојување на оваа вештина, спроведувајќи анкетни листови како за учениците од средното гимназиско училиште во Штип, така и за наставниците кои предаваат германски јазик во истото училиште со цел да се детектираат проблемите кои го попречуваат процесот на стекнување комуникативни компетенции и да се предложат нови техники и методи како и интерактивни вежби кои би се имплементирале во секојдневната настава по германски јазик.

Клучни зборови: зборување, комуникација, настава, јазик, странски, компетенции

Вовед

Со фактот на тоа што голем број методичари и лингвисти го нагласуваат значењето на компонентата зборување во процесот на усвојување на еден јазик, настанати како последица на глобализацијата и мобилноста како и од потребата за комуникација со странство, од голема важност е како за наставниците, така и воопшто за наставниот процес во средните училишта во Македонија да се приближат па и во иднина целосно прифатат овие современи методи и техники за усвојување на еден странски јазик.

Уште во почетоките на 80-тите години оспособувањето за комуникација претставува основна цел во наставата по германски јазик. Јазично умевање застанува во преден план наспроти сеопштото познавање за јазикот. Со тоа паралелно се нагласува важноста за стекнување на четирите клучни вештини читање, слушање, пишување и зборување наспроти стекнување на граматички познавања и превод на текстови (Krumm, 2007).

И покрај комуникативниот осврт и растечките интереси за јазична комуникација *вештината* зборување сèуште не се разработува доволно. Усната комуникација најчесто се занемарува односно се гледа како помагател најчесто при вежба за пишување, за изучување на нов вокабулар или граматичко правило. Кога усната комуникација би ни била потребна во некои воннаставни ситуации, тогаш истата би требало да се усвојува за време на наставниот процес, односно во училиштата. Кон ова ориентираната настава треба да понуди можности како да дејствуваме со јазикот и да ги испробаме ефектите од овие дејствувања (Krumm, 2007).

Според европската референтна рамка за јазици зборувањето е организирано во две подвештини: кохерентно и интерактивно зборување. Карактеристики на зборувањето би биле неговата зависност од текстот, непланираниот карактер на текстот како и неговата динамична и краткотрајна форма. Од социолошки аспект *зборувањето претставува суштински столб за меѓучовечката интеракција или воспоставување и задржување на врски* (Barkowski & Krumm, 2010: 83). Авторите понатаму ја нагласуваат комплексноста на оваа вештина: *Учениците имаат за цел да бидат креативни и спонтани за коректно да се изразуваат*. Изговорот и дискутирањето треба да бидат адекватни, а културните јазични елементи како метафори, идиоми и сл., правилно да се употребуваат. Зборувањето се одвива во едно темпо, за кое е невозможно претходно планирање и контролирање.

Според Болте, говорењето претставува социјална интеракција во која учествуваат говорителот и соговорникот, кои меѓусебно влијаат на разговорот дали на вербално или невербално ниво..... усното, во оваа игра протекнува одново и одново и наспроти пишаното не може лесно да се прими и контролира. Од друга страна има поедноставна структура, можеме да си дозволиме да бидеме помалку нејасни, да си дозволиме повеќе грешки или пак да оставиме да зборува јазикот на телото (Volte, 2007).

Во наставата по странски јазик оваа вештина може да има различни функции и притоа различно да се дефинира, зависно од тоа дали зборувањето претставува наставна или посредна цел. Кога зборувањето се јавува како

посредна цел, оваа вештина сама по себе не стои во преден план, туку зборувањето е само средство за остварување на целта (Schatz, 2006:202), односно зборувањето е само јазично средство за проверување на знаењата на учениците, нивно контролирање и коригирање. Спротивно од ова, кога се нагласува јазичното делување и умевање, говориме за зборувањето како наставна цел, односно зборувањето е целта на вежбата (Schatz, 2006:16).

Според Шатц можеме да кажеме дека сме ја совладале оваа вештина кога јазикот го користиме како средство за интеракција и разбирање со другите луѓе (Schatz, 2006).

Поттикнување и развивање на компетенцијата зборување во наставата по германски јазик

Иако со етаблирањето на комуникативниот метод големо значење се придава на компетенцијата зборување, сепак не можеме да тврдиме дека наставата се придржува кон овие принципи. Неколку од наведените причини од наставниците за недоволното внимание кон оваа вештина се големиот број на ученици во класовите, недоволното располагање со богат вокабулар од јазикот или несовладани граматички структури, тежината на објективно оценување на усните компетенции на учениците како и недоволното време кое ги имаат на располагање за усвојување и на преостанатите компетенции. Освен тоа сосема е погрешен ставот дека учениците со помош на другите компетенции спонтано го усвојуваат и зборувањето. Овде можеме да го поставиме прашањето, дали воопшто е можно некого да натераме да зборува? Веќе погоре објаснивме дека се работи за доста комплексен процес, кој не се случува спонтано, кои аспекти ги опфаќа и кои цели треба да бидат достигнати, за да се усвои соодветното ниво. Не постои сомневање за тежината на процесот на усвојување на оваа вештина. Шатц го споредува овој процес со процесот на градење куќа:

Процесот на усвојување на вештината зборување можеме да ја споредиме со градба на куќа. Нам ни се потребни материјали и делови, но и средство за монтирање на поединечните делови во цело. Потребни ни се и конструкциони планови, кои би ги наговестиле можните структури. Така е и со усвојувањето на компетенцијата зборување. Треба да усвоиме многу повеќе компетенции пред да се оспособиме да зборуваме¹ (Schatz, 2006:43).

Овој процес за поттикнување на учениците на зборување зависи од повеќе фактори. Најголема улога игра мотивацијата на ученикот, односно неговата желба да го научи јазикот, за да може да се служи со него. Од друга страна, пак, учениците можеби и не се навикнати да се активираат зборувајќи, бидејќи претходно зборувањето се сведуvalo само на одговори на поставените прашања од наставникот. Затоа е потребно да се пронајдат соодветни методи и стратегии, кои ќе бидат од полза на оваа компетенција, односно ќе ја зголемат мотивацијата на ученикот за изучување на германскиот јазик.

¹ Den Aufbau der Fertigkeit Sprechen können wir mit dem Bau eines Hauses vergleichen: Wir brauchen Materialien und Fertigteile, die in den vorbereitenden und aufbauenden Übungen bereitgestellt werden, aber auch Mittel für die Montage dieser Einzelteile zu einem Ganzen. Schließlich brauchen wir Baupläne, die mögliche Strukturen von Rede vorzeichnen (Schatz, 2006:43).

И самиот наставник понекогаш треба да биде мотивиран, бидејќи оваа компетенција бара доста трпение и време. Веќе во неколку наврати ја споменаваме комплексноста на овој процес, можеме да заклучиме дека оваа вештина мора континуирано да се работи со цел нејзино успешно усвојување, бидејќи ниту наставниците ниту учениците не можат да очекуваат дека привременото увежбување на оваа вештина ќе резултира со течно зборување од страна на учениците. Од овој аспект ќе го цитираме Скривенер кој вели:

Предавањето не значи учење... предавањето е само еден фактор кој го помага учењето. Наставникот не може да учи наместо учениците. Она што може да го направи е да создаде такви услови во кои учениците ќе бидат оспособени да учат (Scrivener, 2005: 21)²

Во овој цитат се крие одговорот дека учениците не може со сила да се поттикнат да зборуваат, не без сопствена волја и решителност. Тоа не значи дека наставникот би бил бескорисен во наставата, туку би играл клучна улога во мотивирањето на учениците, пробудување на интересите како и во создавањето на пријатна работна атмосфера.

Покрај мотивацијата на учениците и на наставникот, голема улога во стекнувањето на вештината *зборување* игра и развивањето на разновидни стратегии кои го олеснуваат патот до нејзино усвојување. Стратегиите за усвојување на вештината *зборување* нема да бидат предмет на истражување во овој труд, туку фокусот ќе биде ставен на типологијата на вежби, чија редовна употреба во наставата ќе допринесе за полесно усвојување на *зборувањето* како клучна вештина за стекнување јазични компетенции. Постојат голем број на класификации, но ние ќе се задржиме на класификацијата на Neuner според која се разликуваат (1981 цитирано во Schreiter, 2001: 917):

1. Вежби кои ја подготвуваат усната комуникација

Целта на овие вежби е да ги подготват учениците за зборување. Овие вежби се однесуваат на:

- Вежби кои ја подобруваат артикулацијата на зборување – се работи за фонетски вежби, поврзани со мелодијата на реченицата и правилно акцентирање, препознавање на долги и кратки вокали и сл.;
- Вежби кои се однесуваат на усвојување на најчесто употребуваниот вокабулар (Assoziogramm, Mind Map, Kettenübungen – Wortkette, Wortschlange, Wortsätze, ich buchstabiere mich итн.);
- Вежби кои се однесуваат на дискурс – начин на употреба на реченицата во поголеми целисти на текстот (конструирање дијалози според дадени дискурси презентирани во текстови за слушање во автентични комуникативни ситуации и нивно имитирање).

- Рими, поеми, песни за учење напамет

2. Вежби кои ја градат усната комуникација

- Граматички вежби (продуцирање реченици од дадени фрази, скратување на подолги сложени реченици во фрази, меѓусебно поврзување на реченици, поврзување на компонентите на реченицата во целост);

² das Lehren nicht das Lernen bedeutet. [...] Das Lehren ist nämlich nur ein Faktor, mit dem es gelernt wird. Als Lehrer kann man nicht anstatt ihrer Schüler lernen. Was man jedoch machen kann, ist es solche Bedingungen zu schaffen, in denen die Schüler fähig zu lernen sind (Scrivener, 2005: 21)

- Вежби за конструирање на дијалог (варијанти на дијалог, конструирање на отворени дијалози, поставување на прашања и организација на интервју, вежби за конструирање на телефонски разговор);

- Вежби насочени кон илустрации (бура на идеи, прашања за слика, поставување хипотези за одредена слика, собирање информации за слика, дискусија, опис на слика, менување на перспективи – раскажување на дадена приказна од преспектива на друго лице).

3. Вежби кои ја структурираат усната комуникација

- Подредување дијалози;

- Дебатирање (собирање на за и против аргументи)

4. Вежби кои симулираат усна комуникација

- Конструирање дијалог според дадена слика

- Конструирање дијалог според дадена тема/ситуација

- Конструирање дијалог според даден видео-филм

- Прашување за насоки и опис на пат според даден план

- Опис на податоци од табели, графикони

Цели на наставата по германски јазик за средно четиригодишно гимназиско образование

Важноста и улогата на вештината *зборување* во наставниот процес е акцентирана преку дефинирање на целите по предметот германски јазик како втор странски јазик во средното гимназиско образование. Во Република Македонија наставните програми се предложени од Бирото за развој на образованието во Република Македонија според кое: *основна цел на наставата по германски јазик како втор странски јазик е развој на компетенции за интеркултурно дејствување на германски јазик во приватен домен*. Како активности кои би го потпомогнале процесот на усвојување на вештината зборување во наставниот план за германски јазик се предвидени следниве активности:

- поставување прашања и одговарање на нив;
- играње по улоги според дадени модели;
- симулации проследени со движења;
- учество во кратки комуникативни ситуации;
- барање/давање информации.
- опишување и раскажување по слики, видеоматеријали, ситуации и сл.;
- продукција на кратки искази;
- прераскажување на кратки едноставни текстови;
- вежби со користење пантомими и мимики;
- презентација на селектирани информации од текст;
- да зборува за лични искуства, како и за искуства од минатото;
- самостојна работа.

За да се утврди до кој степен и преку кои активности се достигнуваат целите предвидени по наставен план и програм спроведовме анкетни прашалници за 90 ученици од средното гимназиско образование во Штип. Со цел да се

направи компараци со размислувањата на учениците беше спроведено интервју со две наставнички кои предаваат германски јазик во истото училиште. Резултатите се прикажани во следното поглавје.

Употребата на германскиот јазик во наставата

„Комуникацијата се учи преку комуникација“ (Butzkamm, 1993 цитирано во Brinitzer, Hantschel, Kroemer, Müller-Frorath & Ros, 2016: 13).

Доколку учениците би биле во можност активно да го користат странскиот јазик за време на наставата по јазик тогаш можеме да тврдиме дека сме создале идеални услови за учење. Голем број на методичари, психолози и лингвисти тврдат дека всушност најголем процент, дури 90%, од информациите со кои сами нешто ќе направиме, најбрзо и најдобро ги меморираме. Односно, во меморијата се задржуваат (Brinitzer, Hantschel, Kroemer, Müller-Frorath & Ros, 2016):

- 10% од она што ќе го прочитаме;
- 20% од она што ќе го слушнеме;
- 30% од она што ќе го видиме;
- 70% од она што самите ќе кажеме;
- 90% од она што самите ќе го направиме.

Оттука се нагласува и важноста на вештината зборување во наставата по германски јазик. Колкава е употребата на германскиот јазик во наставата по германски јазик во гимназиското образование е претставено во табела 1.

Табела 1. Опис на статистичките податоци за користењето на германскиот јазик во наставата

Table 1. Description of statistical data on use of the German language in teaching

	Потполно се согласувам	Делумно се согласувам	Делумно не се согласувам	Воопшто не се согласувам
Цел час се зборува само германски јазик	5.6%	29.2%	48.3%	17.4%
Граматичките правила се објаснуваат на македонски јазик	53.9%	39.3%	4.4%	2.2%
Инструкциите за одредени задачи ги добиваме на македонски јазик	42.6%	38.2%	19.1%	0%

Од добиените резултати можеме да заклучиме дека во најголем процент во наставата се претендира употребата на германскиот јазик, со одредени исклучоци како што се објаснувања на граматичките правила или инструкции кои учениците не можат во целост да ги разберат, се практикува и употреба на

мајчиниот јазик. За совладување на било кој странски јазик од големо значење е користењето исклучиво на јазикот, кој се учи, а употребата на мајчиниот јазик да се сведи на минимум или во целост да се изостави. Како предлог за надминување на овие проблеми би било поедноставување на јазикот при објаснување на граматичките правила или пак употреба на синоними, дефиниции, директно насочување (за реални и видливи репрезентати) за објаснување на непознати термини.

Резултати добиени од анкетата за учениците

Кои се активности се застапени во наставата по германски јазик кои го олеснуваат процесот на стекнување на вештината зборување од спроведената анкета ги добивме следниве резултати:

Табела 2. Опис на статистичките податоци за усната комуникација на часот по германски јазик

Table 2. Description of statistical data on oral communication in the German language lesson

	Многу често	Често	Многу ретко	Никогаш
Читање текст на глас од страна на еден ученик	74.4%	21.1%	2.2%	2.2%
Утврдување на граматичките вежби со читање на глас	57.7%	35.5%	4.4%	2.2%
Слободно зборување со наставникот или соученикот за слободни активности (пр.: прераскажување на активности од викенд, резултати од спортски натпревар итн.)	12.2%	26.6%	50%	11.1%
Дискутирање на одредена тема	25.5%	55.5%	18.8%	/
Вежби со играње улоги (симулација на омилената серија и сл.)	4.4%	30%	36.6%	28.8%
Јазични вежби (коцка, карти и сл.)	3.4%	13.6%	39.7%	43.1%
Дебатирање на одредена тема (со претходно подготвени за и против аргументи)	6.81%	31.8%	43.1%	18.1%

Устен одговор на прашања од текст	52.27%	42.04%	4.5%	5.6%
Усно повторување на напамет научените дијалози од книгата	3.4%	19.3%	29.5%	47.7%
Усно излагање за прочитан текст или гледан филм	18.1%	32.9%	30.6%	18.1%
Давање инструкции за одредена тема	25%	50%	20.4%	4.5%
Фонетски вежби (повторување на слушнатото, разликување на кратки и долги вокали)	27.2%	43.1%	21.5%	7.9%
Опис на слика	48.8%	42.04%	9.09%	0%
Прераскажување	22.7%	27.2%	38.6%	11.36%

Доколку ги сумираме податоците во табелата можеме да воочиме дека вежбите како читањето текстови и утврдувањето на граматичките правила се најзастапени активности во наставата, со што се сложуваат повеќе од половината учениците. Сепак треба да се разјасни дека читањето на граматичките правила не го имаат за цел суштинското зборување со кое учениците се подготвуваат за вистинска комуникација, туку во овој случај станува збор за ситуации кога зборувањето се јавува како посредна цел, односно повеќе од јасно е дека ние зборуваме при објаснување на одредени граматички правила, но сепак нашата цел е усвојувањето на тие граматички правила, а не усвојување на вештината зборување. Од ваквите одговори можеме да заклучиме дека учениците немаат јасна претстава за зборувањето како наставна, а не посредна цел. Слободното раскажување, кое може да биде мотивација и стимул за вклучување во наставниот процес, пред сè за поттикнување на зборувањето, многу ретко се случува за време на часовите по германски јазик. Европската референтна рамка е децидна по ова прашање, модерната настава по странски јазик треба да биде ориентирана кон учениците, па од големо значење за развивање на јазичните компетенции е да се земат предвид и теми, одбрани од страна на учениците. Од друга страна дискутирањето на одредени теми од учебникот е честа активност во наставниот процес и овој тренд треба да се задржи и во иднина. Резултатите од анкетата покажуваат дека најмалку се застапени вежби кои симулираат комуникација. Интерактивните вежби, играњето улоги, учење преку игра, употребата на карти, коцки, дебатирање на одедени теми со изложување на за и против аргументи и слични други активности многу ретко или воопшто не се применуваат во наставниот процес. Веќе споменавме дека учењето преку игра претставува природен начин на учење кое може да ги пробуди интересите на учениците, а јазичните компетенции може несвесно да се увежбуваат. Само во случај кога наставниот процес ќе причинува задоволство се зголемува и мотивацијата за учење на странскиот јазик. Дискусиите сами

по себе се возбудувачки за учениците и ги стимулираат брзо да размислуваат за сопствените ставови, како суштински да ги аргументираат така и да ги оправдаат. Ваквите вежби имаат и големо влијание за формирање на личноста кај поединци. Учениците се привикнуваат да се справат во конфликтни ситуации и да ги издржат тензиите до крај. Дискусиите во наставата по јазик им овозможуваат на учениците да ги активираат сопствените идеи околу темата, да ги споредуваат знаењата со останатите соученици, да го преиспитат своето познавање на одредена тема или да разменуваат знаења. Учениците се оспособуваат да ги аргументираат сопствените ставови, да донесуваат одлуки и истите да ги вреднуваат како и да пронаоѓаат начини за решавање на проблемите. Сите овие наведени придобивки треба да претставуваат предизвик за секој наставник по германски јазик за континуирано и почесто вклучување на ваков вид вежби во наставниот процес. Повеќе застапени активности од аспект на развивање и усвојување на вештината зборување се давањето инструкции за одредена тема или опис на слика, што секако не треба да се исклучува од наставниот процес, бидејќи ваквите вежби ги подготвуваат учениците за зборување, но сепак пожелно би било во наставата да се комбинираат разновидни вежби, кои ќе ги стимулираат учениците за учење, со што ќе се достигнат целите на вештината зборување, а тоа е учениците без потешкотии и страв да се справат во автентични комуникативни ситуации.

Анализа на добиените резултати од интервјуто со наставниците

Како и учениците така и наставниците ги запрашавме за степенот на употреба на германскиот јазик за време на наставниот процес. Наставниците практикуваат претежно употреба на германскиот јазик, но не ја исклучуваат употребата на македонскиот јазик, зависно од структурата на учениците и проблематиката која се обработува. Претежно новите граматички структури се објаснуваат на мајчин јазик, со цел нивно подобро разбирање како и при давање на инструкции за одредена вежба, кои учениците не би ги разбрале на германски јазик. Наставничките ја чувствуваат потребата од погласно и побавно зборување на германски јазик, така што многу често мора да го менуваат своето вообичаено темпо на зборување, како учениците подобро би ја разбрале информацијата.

Со цел да се утврди мислењето на наставниците за застапеноста на активности кои придонесуваат поттикнување и развивање на вештината зборување изготвивме дополнителни прашања од затворен тип, а нивните одговори се прикажани во следнава табела:

Табела 3. Опис на статистичките податоци за застапеноста на одредени активности во наставата по германски јазик
Table 3. Description of statistical data on the presence of certain activities in the German language teaching

	многу често	често	ретко	многу ретко / речиси никогаш
Читање текст на глас пред учениците		√√		
Слободно зборување со		√√		

наставникот или соучениците (на пример: како го поминале викендот, слободно време и сл.)				
Дијалог помеѓу учениците на одредена тема	√		√	
Играње на улоги (симулирање сцена)	√		√	
Јазични говорни вежби (коцка, карти)			√√	
Групна дискусија за одредена тема (со подготвени про и контра аргументи)		√	√	
Усно одговарање на прашања од текст	√	√		
Повторување на напамет научен дијалог			√	√
Зборување за слушнат текст или гледан филм			√√	
Фонетски вежби повторување на слушнатото, разликување кратки и долги вокали)		√	√	
Опис на слика		√√		
Вежби за раскажување		√	√	

Од табела 3 може да се забележи дека во наставата по германски јазик доста често се практикуваат вежби од типот читање текст на глас, слободно зборување од страна на учениците или опис на слика. Согласно сме дека овие вежби во голема мера го потпомагаат усвојувањето на вештината зборување, односно ги подготвуваат учениците за комуникација, и не треба да изоставуваат од наставата, но резултатите покажуваат дека имаме поделени ставови во однос на застапеноста на интерактивни вежби кои ја симулираат наставата. Вежбите како симулирање дијалог или играње на улоги многу често се застапени кај одредени класови додека пак, кај други многу ретко се земаат предвид. Погоре во трудот зборувавме за важноста на овие вежби при процесот на усвојување на комуникативните компетенции, па од тука апелираме до сите професори по германски јазик што е можно нивно поголемо имплементирање во наставата. Употребата на јазични говорни вежби преку играње со коцки и карти многу ретко се земаат предвид во наставниот процес, што според наставниците се должи на недоволната опременост и располагање со кабинети по германски јазик во училиштата. Слична ситуација имаме и со вклучувањето на дискусии со подготвени за и контра аргументи, односно кај одредени класови многу често се практикуваат вакви типови на вежби додека пак, кај други доста поретко, а како причина за ваквите резултати наставниците го наведуваат недоволното владеење со јазикот или недостатокот на зборови со кои учениците би можеле да го искажат сопственото мислење. Сметаме дека за дискусии со претходно подготвени аргументи не секогаш е потребно целосно усвојување на јазикот,

затоа што истите можат да се прилагодат согласно нивото на познавање на јазик кај учесниците. Нормално е дека во почетно ниво дискутирањето со аргументирање се сведува на употреба на поедноставни фрази и реченици, кои со премин кон напредно ниво постепено се усложнуваат, па од тука нивната употреба може да биде доста корисна при процесот на усвојување на јазикот. Иако, многу ретко се употребуваат и вежби кои имаат за цел интерпретација на напамет научен дијалог, сметаме дека нивната употреба е од суштинско значење за развивање на вештината зборување. Во дијалозите најчесто се претставени автентични комуникативни ситуации со сите обележја на говорниот јазик, па запаметувањето на конкретните фрази во конкретна ситуација во голем процент влијае и врз подоцнежната комуникација на учениците со странци или изворни говорители на германскиот јазик.

Заклучок

Потпирајќи се на добиените резултати од анкетниот лист за ученици и интервјуто со наставниците добивме впечаток дека во најголем број случаи при усна комуникација зборувањето претставува посредна, а не наставна цел. Ние се согласуваме дека на часот постојано се зборува, било да се работи за читање текст, одговарање прашања или читање на глас на граматички вежби, кои сепак го немаат за цел усвојувањето на вештината зборување. Затоа за наставниците треба да претставува предизвик имплементацијата на вежби кои го имаат за цел зборувањето во автентични ситуации. Имплементирањето на активности како што се играње на улоги, дебатирање со аргументирање, користење на карти, коцки и слични други активности, не само што би биле помотивирачки за учениците туку би го олесиле процесот на стекнување јазични компетенции.

Користена литература

1. Barkowski, H. & Krumm, H-J. (2010). *Fachlexikon Deutsch als Fremd- und Zweitsprache*. Tübingen: Francke Verlag.
2. Brinitzer, M., Hatschel, H-J., Kroemer, S. & Ros, L. (2016). *DaF unterrichten. Basiswissen Didaktik. Deutsch als Fremd- und Zweitsprache*. Stuttgart. Klett Verlag
3. Bolte, H. (2007). Fremde Zungenschläge. Handlungsräume für die Entwicklung mündlicher Kommunikationsfertigkeiten im Fremdsprachenunterricht. In: *Fremdsprache*
4. Krumm, H-J. (2007). Aktuelles Fachlexikon. Wichtige Begriffe kurz gefasst. Kommunikationsfähigkeit – kommunikative Fertigkeiten. In: *Fremdsprache Deutsch*. Heft 14. Hueber Verlag
5. Schatz, H. (2006). *Fertigkeit Sprechen*. Fernstudieneinheit 20. München: Langenscheidt.
6. Schreiter, (2001). Mündliche Sprachproduktion. In: *Deutsch als Fremdsprache. 2. Halbband. Part 1*. Berlin. De Gruyter. (908-921)

7. Scrivener, J. (2005). *Learning Teaching: A Guidebook for English Language Teachers*. Macmillan.